

2.7. TIEVKNĀBJA KAIRA — *Uria aalge* (Pont.) — JAUNA PUTNU SUGA LATVIJAS FAUNĀ

Tievknābja kairas izplatības apgabals ir amfiboreāls un iekļauj Atlantijas un Klusā okeāna piekrasti un salas, t. sk. arī dažas Baltijas jūras salas (ДЕМЕНТЬЕВ, 1951). Jāpiezīmē, ka vēl joprojām sastopamie norādījumi par tievknābja kairas ligzdošanu Bornholmas un Gotlandes salās (Makatsch, 1974; Степанян, 1975) ir aplami. Bornholmas kolonija pilnīgi izzudusi jau ap 1880. gadu (Lambert, 1975). Gotlandes salas rajonā tievknābja kaira ligzdo nevis pašā salā, bet gan 2 nelielās salās Gotlandes rietumu piekrastē — Lielajā Karlsē (Stora Karlsö) un Mazajā Karlsē (Lilla Karlsö) (Hedgren, 1975). Baltijas jūrā tievknābja kaira ligzdo vēl Dānijas piekrastē, arī Botnijas līča rietumu piekrastes un Zviedrijas austrumu piekrastes salās, kā arī Somijā. Šīs populācijas kodolu tomēr sastāda Karlsē salās ligzdojošie putni. Tievknābja kairas Baltijas populācija 1974. gadā sastādīja apmēram 8800 (± 1000) pāru (Hedgren, 1975).

Arī ziemā Baltijas populācijas tievknābja kairas uzturas ligzdošanas apgabalā — gan piekrastē, gan atklātā jūrā, nedaudz klejojot Baltijas jūras akvatorija ietvaros (ДЕМЕНТЬЕВ, 1951; Österlöf, 1976).

VDR Meklenburgas piekrastē tievknābja kaira ir visai parasts iecelotājs, it īpaši pēc 1950. gada (Lambert, 1975). Visvairāk tievknābja kaira šeit atzīmēta ziemas mēnešos, taču pēdējos gados, it īpaši Rīgenas salas apkārtnē, pieaudzis arī vasarā novēroto, galvenokārt dzimumgatavību vēl neieguvušo putnu skaits. Polijas TR piekrastē tievknābja kaira ir rets iecelotājs, ko sastop galvenokārt ziemas periodā (Tomialojč, 1972).

Līdz šim tievknābja kaira nebija iekļauta ne Latvijas, ne Igaunijas republikā sastopamo putnu sarakstos (Baumanis, Blūms, 1972; Kumari, 1974). Savukārt T. Ivanauskas (1957) atzīmējis, ka Lietuvas piekrastē šī suga paretam iecelo. Vēlāk arī O. Renno (Ренно, 1976) norāda, ka pēdējos gados tievknābja kaira vairākkārt novērota Igaunijas republikā — Sāremas salas rietumu piekrastē.

Laikā no 1972. līdz 1978. gadam Latvijas PSR ZA Bioloģijas institūta ornitoloģijas laboratorija saņēmusi pavisam 26 ziņojumus par gredzenoto tievknābja kairu atradumiem Baltijas jūrā. Vairums šo putnu ($n=18$) atrasta mūsu republikas piekrastē: 2 īpatņi — Irbes šauruma rajonā, 4 — pie Liepājas, 3 — citur Liepājas rajona piekrastē, 2 — pie Ventspils, 1 — citur Vents-

pils rajona piekrastē, 3 — pie Rojas un pa vienam īpatnim pie Ainažiem, Kuivižiem un Vecāķiem. Tātad, 6 no šiem putniem atrasti Rīgas jūras līča piekrastē. Pārējās 8 tievknābja kairas atrastas Baltijas jūras akvatorijā attālāk no Latvijas piekrastes.

No piekrastē atrastajām gredzenotajām tievknābja kairām vairums izskalotas jau nobeigušās un tikai dažas dzīvas, tomēr nelidojošas. Atradēji nereti norādījuši, ka šo putnu apspalvojums bijis stipri notriepis ar naftas produktiem. Tievknābja kaira ilgstoši uzturas uz ūdens un līdz ar to stipri cieš no ūdens piesārņojuma ar naftu (Houwen, 1968; Bourne, 1969; Smail, Ainley, Strong, 1972).

Vairākas tievknābja kairas noslikušas lašu ķeršanai lietotajos driftertiklos un citās zivju ķeramierīcēs. Literatūrā (Tull, Germain, May, 1972; King, 1975) atzīmēta jau kopš 50. gadiem plaši ieviestās peldošo tīklu dreifēšanas metodes visai postošā iedarbība uz ūdensputniem, t. sk. — arī uz alkveidīgajiem.

Visas mūsu republikas piekrastē un jūrā atrastās tievknābja kairas apgredzenotas Zviedrijā — Lielajā Karlsē salā. Tas norāda uz šo putnu piederību Baltijas pasugai — *Uria aalge intermedia* Nilsson. Reizēm Baltijas jūrā var ieceļot arī citu pasugu tievknābja kairas.

Visas atrastās tievknābja kairas, izņemot vienu pieaugušu putnu, gredzenotas ligzdošanas kolonijā kā nelidojoši mazuļi. Tāpēc visus šos atradumus var iedalīt zināma vecuma grupās. Pirmajā dzīves gadā atrasti 6 putni, otrajā — 3, trešajā — 6, ceturtajā — 6, piektajā — 2, bet desmitajā un piecpadsmitā gada sākumā — pa vienam īpatnim. Pieaugušais putns atrasts sestajā gadā pēc gredzenošanas.

Pa gadiem atradumi sadalās šādi: 1972. g. — 1; 1973. g. — 0; 1974. g. — 7; 1975. g. — 3; 1976. g. — 2; 1977. g. — 4; 1978. g. — 9. Februārī atrasti 7, martā — 4; aprīlī — 1, jūnijā — 1, jūlijā — 1, augustā — 3, septembrī — 1, oktobrī — 3, novembrī — 1 un decembrī — 2 putni. Divu putnu atrašanas mēnesis nav precīzi zināms.

Galvenā informācija par tievknābja kairu saņemta, pateicoties ziņojumiem par gredzenoto putnu atrašanu. Šīs sugas negredzenoto īpatņu bojā gājušo skaits, kas varētu būt prāvs, parasti paliek neuzzināts. Piemēram, ornitologs amatieris U. Bergmanis ziņo, ka 1978. gadā vien (20.09., 25.10. un 19.11.) piekrastē pie Liepājas atradis izskalotas 4 nobeigušās neiezīmētas tievknābja kairas.

Turpmāk tievknābja kaira iekļaujama Latvijas ornitofaunas sarakstā.

LITERATŪRA

Baumanis J., Blūms P. Latvijas putni (1. un 2. izdevums) R., 1969, 1972. 178 lpp.

Kumari E. Eesti lindude vālimāraja. Tallinn, 1974, 200.

Lambert K. Die Trottellumme in Mecklenburg — Der Falke, № 5, 1975. S. 164—166.

Makatsch W. Die Eier der Vögel Europas, Eine Darstellung der Brutbiologie aller in Europa brütenden Vogelarten. 1. Auflage. Radebeul, 1974. S. 468.

Österlöf S. Report for 1967 of the Bird Ringing Office the Swedish Museum of Natural History. 1976. p. 140.

Smail J., Ainley D. G., Strong H. Notes on Birds killed in the 1971 San Francisco oil spill. — Calif. Birds, 1972, 3, № 2, p. 25—32.

Tomialojč L. Ptaki Polski, wykaz gatunkow i rozmieszczenie. Warszawa, 1972. 302.

Hedgren S. Det häckande beståndet av sillgrissla *Uria aalge* i Östersjön (The breeding population of Guillemot *Uria aalge* in the Baltic Sea — Summary) — Vår Fågelvärld, 1975. 34, 1, 43—52.

Houwen P. J. Denombrement des oiseaux échoués sur une portion de la côte belge pendant l'hiver 1967—1968. — Aves, 1968, 5, № 6, 170—178.

Ivanauskas T. Lietuvos paukščiai, I. Vilnius, 1957. 332.

King W. B. Incidental sea bird kills from salmon gillnet fisheries — Bull. Int. Coun. Bird Preserv., 1975, № 12, p. 259—260.

Tull C. E., Germain P., May A. W. Mortality of thick — billed murrelets in the West Greenland salmon fishery. — Nature, 1972, 237, № 5349, p. 42—44.

Деметьев Г. П. Отряд чистки. — В кн.: Птицы Советского Союза, II, М., 1951. с. 169—240.

Ренно О. Авифаунистические исследования в Эстонской ССР в 1972—1975 гг. — Материалы IX Прибалтийской орнитологической конференции. 1976. с. 226—227.

Степанян Л. С. Состав и распределение птиц фауны СССР. Нево-робьиные (Non-Passeriformes) М., 1975. с. 398.

J. Lipsbergs

Липсберг Ю. Тонкоклювая кайра — *Uria aalge* (Pont.) — новый вид птиц в фауне Латвии.

В период с 1972 по 1978 гг. лабораторией орнитологии Института биологии АН Латвийской ССР получено всего 26 сообщений о встречах окольцованных в Швеции близ о. Готланд птенцов и одной взрослой тонкоклювой кайры. Более половины всех этих встреч отмечены на побережье Латвии или в непосредственной близости от него. Преобладающими причинами гибели птиц явилось загрязнение оперения нефтепродуктами и попадание при нырянии в дрефтерные рыболовные сети. До того тонкоклювая кайра не числилась в списке птиц Латвии.